

Coșul minim de consum lunar pentru persoanele vârstnice

**Septembrie
2009**

Cuprins

1.	Introducere.....	3
2.	Cap.I - Situația socio-economică a persoanelor vârstnice.....	4
3.	Cap.II - Istoricul coșului minim de consum lunar în România.....	8
4.	Cap.III - Metodologia de stabilire a coșului minim de consum lunar, utilizată de către Institutul Național de Statistică, analiza structurii, comparații și concluzii.....	10
5.	Cap. IV - Metodologia de stabilire a minimumului decent de trai și a minimumului de subzistență, utilizată de către Institutul de Cercetare a Calității Vieții, analiza structurii, comparații și concluzii.....	23
6.	Cap. V Propunere în vederea instituirii coșului minim de consum lunar pentru pensionarul singur din mediul urban.....	29
7.	Cap. VI – Propunerea valorii coșului minim de consum lunar pentru pensionarul singur din mediul urban, în prețurile lunii mai 2009.....	33
8.	Cap. VII – Propuneri.....	35
9.	Bibliografie.....	37
ANEXE.		
1.	Gruparea pensionarilor de asigurări sociale de stat și agricultori pe niveluri de pensii și pe categorii, mai 2009.....	38
2.	Propunere privind coșul minim de consum lunar pentru pensionarul singur din mediul urban, la nivelul prețurilor lunii mai 2009.....	40

Introducere

Persoanele vârstnice reprezintă aproximativ o cincime din populația țării și potrivit tendințelor demografice, în România, ca și în plan mondial această pondere este în continuă creștere, ceea ce justifică reglementarea unei structuri diferite a necesarului de consum al acestora față de cel al persoanelor active și respectiv al celorlalți membri ai societății.

În România, în anul 1990, persoanele în vârstă de 60 de ani și peste, reprezentau **10,30%** din totalul populației, ajungând în ianuarie 2009 la **19,70%**, iar pentru anul 2030 se estimează că se va ajunge la **22,30%** - situație care demonstrează că persoanele vârstnice sunt un segment important în cadrul populației.

În semnificativă și continuă creștere, majoritatea populației vârstnice din România nu dispune de resurse financiare suficiente pentru o viață decentă și deci calitatea vieții acestei categorii de populație reprezintă o prioritate și trebuie să stea în atenția Guvernului. Cheltuielile pentru întreținerea locuinței, plata alimentelor și a serviciilor de sănătate sunt covârșitoare, încât preocupările pentru participarea la viața socială și culturală rămân reziduale pentru persoanele vârstnice, iar un sprijin real și consistent din partea statului este absolut necesar.

Având în vedere aceste majorări ale prețurilor și faptul că în luna **mai 2009**, **1.121.990 (20,36%)** pensionari de asigurări sociale de stat și agricultori au avut pensii sub **346 lei (valoarea nivelului minim de subzistență)**, **1.224.473 pensionari (22,21%)** sub **359 lei (pragul sărăciei relative)** și **2.096.387 pensionari (38,03%)** sub **465 lei (valoarea nivelului minim de trai decent)**, este necesar să se intervină cu noi măsuri pentru majorarea veniturilor acestei categorii de populație (anexa nr.1).

Situația socio-economică a persoanelor vârstnice

Situația grea în care se găsește astăzi marea majoritate a vârstnicilor din România, considerăm că se datorează următoarelor aspecte principale:

- creșterea progresivă și necontrolată a costurilor întreținerii locuinței, servicii și alimente de bază, ridică gradul de incidență a sărăciei în rândul vârstnicilor, care datorită vârstei înaintate sunt expuși suplimentar unor riscuri specifice;
- persoanele vârstnice care fac parte din familie și locuiesc în mediul urban au nevoie de un venit mai mare pentru acoperirea cheltuielilor lunare pentru întreținere și serviciile de bază, față de persoanele care locuiesc în mediul rural;
- deși combaterea sărăciei și promovarea incluziunii sociale în rândul persoanelor vârstnice continuă să reprezinte un deziderat major, acestea nu sunt reglementate printr-un act normativ;
- protecția socială a vârstnicilor nu se asigură pe baza unui Program Național aprobat de Parlament, ceea ce face să se situeze cu mult sub nivelul european;
- sistemul de servicii sociale este reglementat și dezvoltat fragmentat, asistența bătrânilor singuri, care nu se mai pot autogospodări și a celor cu dizabilități, ca grupuri principale de risc, nu se realizează coordonat într-un sistem articulat de servicii și instituții care prin cooperare permanentă să garanteze eficientizarea serviciilor acordate;
- persoanele vârstnice fără afecțiuni de sănătate majore sunt obligate să participe la acțiuni aducătoare de venit pentru asigurarea traiului zilnic; se evidențiază creșterea numărului cerșetorilor în rândul vârstnicilor;
- veniturile insuficiente ale pensionarilor fac ca aceștia să nu mai poată acoperi cheltuielile strict necesare pentru procurarea medicamentelor de întreținere a sănătății și pentru plata unor servicii medicale în ambulatoriu sau în spitale;

Multe din nevoile de sprijin, în special cele de asistență socială comunitară la domiciliu, sunt acoperite numai formal prin măsuri legislative care nu se aplică sau nu se pot practic aplica fără acțiuni reale și concertate, la nivel local, în special în mediul rural. Așadar, **lipsa de acces a vârstnicilor la serviciile sociale sporește "șansele" acestora de a rămâne în rândul săracilor.**

Rata sărăciei absolute¹⁾ în rândul pensionarilor va crește de la 3,0% în 2008, la 3,7% în 2009, însă procentul acestora în totalul populației sărace se va reduce de la 12,2% la 11,5% datorită creșterii – pe fondul crizei economice, a procentelor altor categorii socio-profesionale: șomeri, elevi–studenți și persoane casnice. Pe tranșa de vârstă, 65-74 ani, rata sărăciei absolute va crește de la 3,7% la 4,5% și procentul acestora în totalul populației sărace va scădea de la 5,7% la 5,4%, iar pentru cei de 75 ani și peste rata sărăciei absolute va crește de la 4,3% la 5,2%.

Majorarea ratei sărăciei absolute în rândul persoanelor vârstnice s-a datorat accelerării procesului de sărăcie la nivelul întregii populații a României. Așa cum se cunoaște, vârstnicii nu sunt beneficiari ai creșterilor economice, iar cheltuielile curente, precum și cele viitoare, pentru plata serviciilor, a produselor alimentare de bază și a celor nealimentare, majorate de scumpiri²⁾ periodice, tind să determine alunecarea spre sărăcie a tot mai multor persoane vârstnice.

De asemenea, în România nu sunt încă dezvoltate și aplicate programe care să vizeze pregătirea pentru pensionare și identificarea posibilităților de menținere a unei vieți active și a unei participări sociale semnificative pentru persoanele vârstnice. O mare parte din acestea nu dispun de resurse financiare suficiente pentru o viață decentă, iar participarea la viața socială și culturală a acestora continuă să rămână deziderate nesoluționate, până în prezent.

Pe domenii de interes în ceea ce privesc persoanele vârstnice, se pot evidenția, următoarele probleme:

⇒ Pensii și asigurări sociale

- **Creșterea raportului de dependență** ca urmare a creșterii numărului de beneficiari și a diminuării numărului de contributori. Astfel, de la **321,3** pensionari³⁾ la 1000 salariați în 1990, s-a ajuns la **557,9** pensionari la 1000 salariați în 1996, **768,7** pensionari la 1000 salariați în 2001, la **1.011,4** pensionari la 1000 salariați în 2005, la **992,7** pensionari la 1000 salariați în 2006, la **950,5** pensionari la 1000 salariați în 2007 și la **970,6** pensionari la 1000 salariați în 2008;

¹⁾ Datele au fost preluate din lucrarea “România – O evaluare rapidă a impactului crizei economice asupra sărăciei” – Notă comună a Unicef și a Băncii Mondiale, 2009

²⁾ Scumpirea alimentelor importate (legume, fructe, carne și lactate) în medie cu 10,0% determinată de deprecierea cursului leu/euro de la începutul anului 2009, urmată de scumpirea de la 1 aprilie 2009 a medicamentelor românești cu 6,0% și a țigărilor cu 15,0%.

³⁾ Au fost considerați doar pensionarii de asigurări sociale de stat, iar în anii 2006 - 2008 oscilația raportului de dependență economică s-a datorat oscilației ușoare a numărului de salariați.

- Modelul restrictiv promovat de Banca Mondială în domeniul pensiilor a găsit mediul prielnic și a influențat considerabil tratamentul aplicat acestora ca pârghie de control a cheltuielilor de consum, începând cu **menținerea unui nivel extrem de scăzut al cheltuielilor publice cu pensiile** (circa 6,0% din PIB, față de media Uniunii Europene de peste 10,0% în 2004 și față de: 14,2% în Italia, 13,9% în Polonia și 13,4% în Austria);
- **Nivelul pensiilor în sistemul public se menține mic** față de cel al salariilor (pensia medie asigurări sociale (fără agricultori) a reprezentat în luna **mai 2009** numai **52,3%** din salariul mediu net), deși și salariile sunt departe de ceea ce ar fi necesar, nu doar pentru un trai decent, ci și pentru a constitui un mijloc de atragere a forței de muncă;
- **Erodarea puterii de cumpărare a pensiilor** datorită creșterii inflației reale, cu toate majorările aplicate valorii punctului de pensie, aplicate în perioada 2008-2009.
- **Practicarea de pensii de serviciu exagerat de mari** pentru unele categorii socio-profesionale (parlamentari, funcționari ai Parlamentului, magistrați, diplomați, personal aeronautic etc).

În concluzie se poate afirma că sistemul public de pensii din România se găsește, în prezent, într-o situație critică, cu deficite financiare curente și oferă pensii în cuantum insuficient unui trai decent mării majorități a pensionarilor.

⇒ **Asistența socială**

- Se constată o **slabă dezvoltare a serviciilor pentru vârstnicii aflați în dificultate** comparativ cu alte categorii defavorizate de populație (copii, persoane cu dizabilități) și o **insuficientă dezvoltare a structurilor la nivelul autorităților publice** centrale și locale **care să monitorizeze cazurile sociale** din cadrul acestora;
- **Nu sunt dezvoltate programe de reinserție socială** și de menținere a unei vieți active și a unei participări semnificative a persoanelor vârstnice în societate;
- **Legislația în domeniul financiar nu încurajează** suficient **transferurile între sectorul public și cel privat**, astfel încât resursele sunt insuficiente și inegal repartizate la nivelul comunităților, cu diferențe majore între localități;

- **Nu există o autoritate la nivel național care să monitorizeze aplicarea măsurilor pe plan local și pentru gestionarea bazei de date cu privire la protecția persoanelor vârstnice;**
- **Nu există servicii/departamente destinate persoanelor vârstnice în cadrul direcțiilor de asistență socială județene, persoanele vârstnice intrând în categoria persoanelor adulte sau cu dizabilități;**
- **Legea nr.17/2000 privind asistența socială a persoanelor vârstnice reprezintă un act normativ depășit** față de situația actuală ceea ce face ca administrația publică centrală cu atribuții în domeniu să nu fie în măsură să elimine situațiile de abuz și neglijență la care sunt expuse persoanele vârstnice și să le ofere acestora un trai decent;
- **Lipsește un Program Național pentru Protecția Socială a Persoanelor Vârstnice** care să fie însușit și aprobat de Parlament, astfel încât guvernul actual și cele viitoare să aibă obligația să-l aplice în condiții de responsabilitate.

Istoricul coșului minim de consum lunar în România

Așa cum este definit în literatura de specialitate, **coșul minim de consum lunar este reprezentat prin ansamblul produselor alimentare, nealimentare și a serviciilor necesare unui minim de trai** și este exprimat:

- **cantitativ** – prin cantitățile minime de bunuri și servicii necesare subzistenței,
- **valoric** – prin cheltuielile realizate pentru procurarea acestor bunuri și servicii și cele implicate de plata altor bunuri și servicii necesare consumului minim, nespecificate în expresie cantitativă.

Aplicând uzanțele internaționale și în special cele ale statelor membre ale Uniunii Europene, România a adoptat pentru prima dată, în anul 2001, termenul de ”**coș minim de consum lunar**”.

Având în vedere că protecția socială trebuie să fie reală, adică să acopere un minim necesar pentru supraviețuire, coșul minim de consum lunar a avut rolul de a orienta autoritățile guvernamentale în stabilirea, sub orice formă, a măsurilor de sprijin social.

O dată adoptat, coșul minim de consum lunar a fost evaluat trimestrial, de către Guvern din anul 2000 până în trimestrul II al anului 2003, prin următoarele acte normative:

Actul normativ	Anul	Trim.	Nivelul coșului - lei/ gospodărie -	Nivelul coșului - lei / persoană -	Creștere %
HG nr. 380/2000	2000	IV	335	120	100,00
HG nr. 1200/2001	2001	I	363	130	108,40
HG nr. 1200/2001	2001	II	388	139	115,80
HG nr. 1200/2001	2001	III	402	144	120,00
HG nr. 222/2001	2001	IV	443	158	132,20
HG nr. 622/2002	2002	I	458	164	136,70
HG nr. 1145/2002	2002	II	481	172	143,60
HG nr. 1458/2002	2002	III	486	174	145,10
HG nr. 252/2002	2002	IV	528	189	157,60
HG nr. 928/2003	2003	I	541	193	161,50
HG nr. 1079/2003	2003	II	553	198	165,10

Art. 2 din Ordonanța de Urgență a Guvernului nr. 217/2000 care reglementa evaluarea trimestrială a coșului minim de consum lunar, a fost ulterior abrogat în mod cu totul nejustificat, prin art.23 din Ordonanța de Urgență a Guvernului nr. 11/2004 privind stabilirea unor măsuri de reorganizare în cadrul administrației publice centrale. Totodată, același act normativ prevede la art. 11 că **”evaluarea coșului minim de consum se realizează sub coordonarea Ministerului Muncii, Solidarității Sociale și Familiei”, reglementare care nu s-a respectat până în prezent.**

Se poate afirma că evoluția societății românești nu a marcat un interes pentru o cât mai fidelă definire a caracteristicilor vieții persoanelor la vârsta a treia, situație ce necesită reglementarea coșului de consum lunar al familiei de pensionari și calcularea valorii acestuia la un nivel care să le permită un trai decent.

Metodologia de stabilire a coșului minim de consum lunar, utilizată de către Institutul Național de Statistică, analiza structurii, comparații și concluzii

Aspectele specifice referitoare la structura coșului mediu efectiv de consum lunar, pentru persoana vârstnică sunt legate de:

- particularitățile vârstei în raport cu starea individuală de sănătate;
- gradul de uzură fizică și psihică a organismului;
- nevoile individuale pentru un trai decent.

Institutului Național de Statistică a fundamentat pentru luna octombrie 2000, primul coș minim de consum lunar, care a fost publicat ca structură și valoare în OUG nr.217/2000. Construcția acestui coș minim și evaluarea lui s-au bazat, în principal, pe informațiile privind consumul efectiv al populației, colectate prin „Ancheta Integrată în Gospodării”⁴⁾, cercetare multifuncțională realizată de Institutul Național de Statistică (I.N.S.), precum și pe alte date relevante pentru dimensionarea corectă a necesităților de

⁴⁾ **Ancheta Integrată în Gospodării** asigură informațiile necesare pentru evaluarea veniturilor, cheltuielilor și consumului populației. Ancheta s-a realizat pe un eșantion de gospodării, din mediul urban și rural, selectate în mod aleator din toate județele țării și din Municipiul București.

Sunt cuprinse în cercetare gospodării din toate categoriile socio-economice: salariați, patroni, lucrători pe cont propriu în agricultură, membri ai asociațiilor agricole, lucrători pe cont propriu în activități neagricole, membri ai cooperativelor neagricole, șomeri, pensionari, alte categorii. Apartenența gospodăriei la una din aceste categorii socio-economice se stabilește pe baza statutului ocupațional principal declarat al capului gospodăriei.

Pentru colectarea informațiilor s-au folosit 2 tipuri de formulare: chestionarul anchetei și jurnalul gospodăriei. Perioada pentru care s-au înregistrat datele în chestionarul anchetei și în jurnalul gospodăriei (**perioada de referință**) este luna calendaristică (de la prima la ultima zi a lunii). **Perioada de înregistrare** a informațiilor în chestionare este perioada ianuarie-decembrie.

Ancheta Integrată în Gospodării s-a organizat ca o cercetare continuă pe o perioadă de 12 luni consecutive, pe un eșantion de 36.072 locuințe, repartizat în subeșantioane lunare independente de câte 3.006 locuințe.

Estimările corespunzătoare întregii populații se calculează prin extinderea rezultatelor anchetei pe baza ponderilor atribuite tuturor gospodăriilor din eșantion, care au răspuns la anchetă. Calculul coeficienților de extindere presupune parcurgerea următoarelor etape:

- calculul ponderilor de bază;
- ajustarea non-răspunsurilor;
- redresarea eșantionului și determinarea coeficienților de extindere.

Gospodăriile incluse în eșantion sunt distribuite pe **decile (D1+D10)** pe baza venitului total pe o persoană, deflatat cu indicele prețurilor de consum cu baza luna ianuarie a anului respectiv. Fiecare decilă cuprinde aproximativ 10,0% din numărul total de gospodării.

Analiza nivelului mediu al veniturilor pe decile ale distribuției gospodăriilor după nivelul veniturilor ce revin pe o gospodărie evidențiază un decalaj de 1:4,9 între veniturile medii pe o gospodărie din prima decilă (care cuprinde gospodăriile cu cele mai mici venituri *per capita*) și veniturile medii pe o gospodărie din ultima decilă. Raportul dintre veniturile ce revin în medie pe o persoană din gospodăriile care formează prima și ultima decilă este de 1:8,1.

de consum.

Pentru constituirea coșului minim de consum lunar s-au avut în vedere datele privind consumul efectiv și cheltuielile gospodăriilor situate în zona pragului de sărăcie relativă, stabilit la nivelul a 60,0% din cheltuielile medii de consum realizate de ansamblul gospodăriilor. Corespunzător acestui prag, calculele de fundamentare a coșului s-au bazat pe datele referitoare la consumul și cheltuielile (detaliate pe clase de produse) a 20,0% din totalul gospodăriilor cercetate și anume a celor situate în a treia și a patra decilă (D3 și D4) a distribuției gospodăriilor după nivelul venitului total pe persoană. Gospodăriile din D3 au un venit mediu de 1,61 față de D1 și gospodăriile din D4 au un venit mediu de 1,84 față de D1.

Primul coș minim de consum lunar (calculat pentru o gospodărie de mărime medie de 2,804 persoane) a fost determinat pe baza următoarelor elemente:

PRODUSE ALIMENTARE

- necesarul mediu zilnic de 2.760 calorii pe o persoană, recomandat de nutriționiști, repartizat conform structurii consumului alimentar mediu lunar al gospodăriilor din decilele D3 și D4 (din **calcul**, rezultă în medie pentru decilele D3 și D4, 2.400 calorii), a fost transformat în unități fizice, la care s-a aplicat valoarea prețurilor din luna octombrie 2000, obținându-se valoarea corespunzătoare.

UNELE SERVICII

- consumul mediu unitar lunar de utilități (energie electrică, termică, gaze naturale, telefon, abonament transport) ce revine pe un locuitor conform normelor de consum și pe baza balanței energetice, este multiplicat cu prețurile/tarifele unice pe țară stabilite prin acte normative sau note de negociere, obținându-se consumul valoric.

PRODUSE NEALIMENTARE + SERVICII

- media cheltuielilor lunare efectuate de gospodăriile din decilele D3 și D4 pentru elementele consumului de produse nealimentare și pentru celelalte servicii.

Evaluarea coșului minim de consum lunar s-a realizat în raport cu trei componente și anume:

- ✓ Prima categorie este formată din **produsele alimentare și serviciile** pentru care au fost determinate și **cantitățile aferente consumului minim**. Sunt 34 de produse alimentare și 5 tipuri de servicii care reprezintă 87,0%, respectiv 58,1% din media cheltuielilor efectuate de gospodăriile din decilele D3 și D4 pentru produse alimentare, respectiv servicii.
- ✓ A doua categorie este formată din câteva grupe de **bunuri nealimentare și servicii** de mare importanță în consumul gospodăriilor care au fost cuprinse în coș cu **cheltuielile minime aferente** (confecții, tricotaje, încălțăminte, cărți și rechizite școlare, medicamente, articole de igienă, apă, canal, salubritate, abonament RTV, servicii medicale, impozite și taxe). Nivelul acestor cheltuieli reprezintă 66,5%, respectiv 29,0% din media cheltuielilor efectuate de gospodăriile din decilele D3 și D4 pentru produse nealimentare, respectiv servicii.
- ✓ A treia categorie include **toate celelalte bunuri și servicii** care compun consumul efectiv al gospodăriilor din decilele D3 și D4, **care nu sunt nominalizate în primele 2 categorii**, dar sunt cuprinse **global** în coșul minim, cu sume reprezentând totalul cheltuielilor efectuate de gospodăriile din decilele D3 și D4 pentru aceste elemente, repartizate distinct pe trei clase: produse alimentare, produse nealimentare, servicii. Cheltuielile aferente acestei categorii reprezintă 13,0% din cheltuielile efectuate de gospodăriile din decilele D3 și D4 pentru consumul alimentar, 33,5% din cheltuielile efectuate de aceste gospodării pentru bunurile nealimentare și 12,9% din cheltuielile pentru servicii.

Coșul minim de consum lunar astfel stabilit și structurat s-a **reevaluat trimestrial (ultima lună din trimestru)**, până în trimestrul II al anului 2003, în următorul mod: prețurile (valorile) aferente componentelor care formează primele 2 categorii s-au inflatat prin multiplicare cu **indicii de creștere a prețurilor la produse și grupe de produse și servicii, calculați și publicați lunar de către Institutul Național de Statistică**.

În cazul celei de-a treia categorii, (**alte produse**) sumele aferente s-au calculat prin aplicarea unor coeficienți la valorile rezultate prin însumarea componentelor nominalizate și anume: **0,150** pentru produsele alimentare, **0,504** pentru bunurile nealimentare și **0,148** pentru servicii. Coeficienți au fost determinați, pentru fiecare grupă, când a fost construit primul coș, calculând **ponderea celei de-a treia categorii**

de componente nenominalizate a coșului, alte produse, în total produse nominalizate.

În urma cerințelor de date, Institutul Național de Statistică calculează valoarea **coșului mediu efectiv de consum lunar, separat, pentru persoana vârstnică singură și persoana vârstnică din familie, pe medii de rezidență**, respectând metodologia generală de calcul a coșului minim de consum lunar și selectând din datele Anchetei Integrate în Gospodării - pentru luna de referință solicitată, **consumurile medii înregistrate de gospodăriile de pensionari**.

Pentru luna mai 2009, Institutul Național de Statistică prezintă, pe componente, coșul mediu efectiv de consum lunar pentru persoana vârstnică, după cum urmează:

- ▼ **Consumul alimentar** care se analizează cantitativ și valoric, în funcție de media consumul real al unei persoane vârstnice, de mediul de proveniență al acesteia (rural și urban), precum și în funcție de mărimea familiei.

Astfel, consumul alimentar din coșul mediu efectiv de consum lunar al unei persoane vârstnice singure față de consumul minim al populației este mai mic la pâine, fasole, boabe, carne de porcine, carne de oaie și alte feluri de carne (produse generatoare de colesterol și de alte afecțiuni care conduc la deteriorarea stării de sănătate o dată cu înaintarea în vârstă) și mai mare la ouă, lapte proaspăt, cartofi, băuturi nealcoolice. La celelalte produse alimentare, necesarul minim lunar de consum al unei persoane vârstnice, în medie, este mai mare, având în vedere necesitatea fiziologică a organismului persoanei vârstnice de a consuma mai mult pentru a se întreține. (Tabelul nr.1)

Consumul alimentar, în unități fizice, al pensionarului singur și al pensionarului din familia de 2 persoane, total țară

-lunar/persoană-

Nr.crt.	Produse alimentare	Unitatea de măsură	Coșul mediu efectiv de consum pentru o persoană vârstnică singură	Coșul mediu efectiv de consum pentru un vârstnic din familia de 2 persoane	Coșul minim de consum al populației/ persoană ^{*)}
			1	2	3
1	Făină	kg	1,322	1,366	1,101
2	Mălai	kg	2,452	2,396	2,100
3	Pâine	kg	10,776	10,132	11,400
4	Produse de franzelărie, specialități de panificație	kg	0,340	0,202	0,178
5	Paste făinoase	kg	0,509	0,359	0,250
6	Orez	kg	0,829	0,571	0,500
8	Fasole boabe	kg	0,749	0,578	0,751
9	Cartofi	kg	6,057	4,551	4,700
10	Morcovi, pătrunjel, pastârnac	kg	0,892	0,666	0,600
11	Ceapă uscată	kg	1,365	1,050	0,901
12	Varză murată și alte murături	kg	1,324	1,369	1,085
13	Bulion	kg	0,502	0,415	0,296
14	Conserve de legume	kg	0,292	0,281	0,197
15	Mere	kg	1,788	1,368	1,090
16	Citrice, fructe meridionale	kg	0,478	0,411	0,197
17	Carne de bovine	kg	0,381	0,346	0,247
18	Carne de porcine	kg	0,836	0,815	0,888
19	Carne de pasăre	kg	1,954	1,438	0,987
20	Carne de oaie și alte feluri de carne	kg	0,119	0,165	0,148
21	Preparate din carne	kg	1,144	1,009	0,888
22	Pește proaspăt și congelat	kg	0,581	0,463	0,296
23	Lapte proapăt	l	8,547	6,596	5,230
24	Lapte bățut, iaurt	l	0,407	0,421	0,246
25	Telemea de vacă	kg	0,583	0,511	0,395
26	Telemea de oaie	kg	0,277	0,270	0,246
27	Brânză proaspătă și smântână	kg	0,669	0,644	0,345
28	Ouă	bucati	23	17	15
29	Untură	kg	0,250	0,234	0,250
30	Ulei comestibil	l	1,622	1,212	0,987
31	Margarină	kg	0,354	0,223	0,197
32	Zahăr	kg	1,399	1,026	0,987
33	Ciocolată, bomboane	kg	0,053	0,039	0,050
34	Băuturi nealcoolice	l	2,129	2,123	0,839
Total (prețuri mai 2009)		x	194,9	164,3	209,8

Notă: Datele sunt comunicate de Institutul Național de Statistică

*)Coșul minim de consum în unități fizice este stabilit pentru o persoană, ca medie la nivel de țară, conform datelor din OUG nr. 217/2000. Valoarea pentru luna mai 2009 s-a calculat folosind prețurile utilizate anexa nr. 2.

Consumul alimentar din coșul mediu efectiv de consum al unei persoane vârstnice dintr-o familie de două persoane pensionare este inferior consumului minim al populației, la: pâine, fasole boabe, cartofi, carne porci, untură, ciocolată, bomboane și superior la: ouă, lapte proaspăt și băuturile nealcoolice.

Alimentele consumate în cantități mai mici de către persoana vârstnică dintr-o familie de două persoane pensionare față de alimentele consumate în medie de populație sunt cele care afectează starea de sănătate la vârsta a treia și care în mod firesc sunt evitate.

Pe medii, consumul la produsele alimentare ale unei persoane vârstnice care face parte dintr-o familie de vârstnici, față de consumul minim al populației, se prezintă astfel:

URBAN

- consum în cantități diminuate la cafea, fasole uscată, ulei, pâine și paste făinoase;
- consum mai mare la morcovi, ceapă, mere, iaurt, lapte de vacă și telemea de oaie, deoarece aceste produse alimentare sunt mai accesibile și asigură necesarul de proteine și vitamine, având în același timp o capacitate mare de săturare. Practic vitaminele se asigură din fructe și legume – mere, morcovi, ceapă, usturoi și proteinele din iaurt, lapte de vacă, telemea de oaie și telemea de vacă.

RURAL

- persoana vârstnică care face parte dintr-o familie de vârstnici, înregistrează un consum alimentar, față de media efectivă de consum lunar a populației, similar cu cel din mediul urban.

Utilizând nivelul prețurilor lunii mai 2009, Institutul Național de Statistică a calculat valoarea consumului alimentar din coșul mediu efectiv (postrealizat) de consum pentru un pensionar singur, respectiv pentru un pensionar dintr-o familie de 2 pensionari (tabelele nr. 2 și 3), pe medii de rezidență și total.

Tabelul nr.2

Cheltuielile alimentare ale pensionarului singur

- lei/lunar/persoană-

Nr.crt	Produse alimentare	Total	Urban	Rural
1	Făina	2,48	2,17	2,74
2	Mălai	3,91	2,08	5,48
3	Pâine	25,87	23,21	28,15
4	Produse de franzelărie	2,02	2,22	1,85
5	Paste făinoase	1,89	2,01	1,79
6	Orez	2,65	2,40	2,86
7	Fasoale boabe	3,83	2,70	4,80
8	Cartofi	6,43	6,37	6,48
9	Morcovi, pătrunjel, past	1,89	2,27	1,56
10	Ceapa uscata	2,19	2,05	2,30
11	Varza murata	5,01	3,78	6,50
12	Bulion	2,96	2,37	3,46
13	Conserve de legume	1,32	1,22	1,39
14	Mere	3,21	3,84	2,68
15	Citrice, fructe meridionale	2,11	2,75	1,55
16	Conserve din fructe	2,03	1,91	2,13
17	Carne de bovine	4,57	6,60	2,82
18	Carne de porcine	9,60	10,70	8,65
19	Carne de pasare	15,00	13,92	15,93
20	Carne de oaie si alte feluri de carne	1,67	1,21	2,07
21	Preparate din carne	12,73	11,90	13,44
22	Peste proaspăt si congelat	3,46	3,47	3,45
23	Lapte proaspăt	13,81	15,21	12,61
24	Lapte batut, iaurt	1,55	1,92	1,23
25	Telemea de vaca	5,79	6,44	5,23
26	Telemea de oaie	3,28	3,25	3,31
27	Branza poaspata si smantana	5,24	5,25	5,23
28	Oua	7,99	7,16	8,69
29	Untura	1,09	0,48	1,62
30	Ulei comestibil	7,80	7,52	8,04
31	Margarina	1,89	2,23	1,59
32	Zahăr	4,59	4,39	4,75
33	Ciocolată, bomboane	0,59	0,69	0,50
34	Băuturi nealcoolice	2,37	2,58	1,83
Total 1 - 34		172,82	168,27	176,71
Alte produse alimentare		22,12	25,07	19,44
Total produse alimentare		194,94	193,34	196,15

Tabelul nr.3
Cheltuielile alimentare ale pensionarului din familia de pensionari (2 persoane)

Nr.crt	Produse alimentare	Total	-lei/lunar/persoană-	
			Urban	Rural
1	Făina	2,13	1,95	2,27
2	Mălai	3,69	1,66	5,27
3	Pâine	24,70	23,24	25,83
4	Produse de franzelărie	1,25	1,40	1,01
5	Paste făinoase	1,33	1,48	1,21
6	Orez	1,83	1,57	2,03
7	Fasoale boabe	2,91	2,01	3,61
8	Cartofi	4,83	4,88	4,79
9	Morcovi, pătrunjel, păstârnac	1,40	1,82	1,08
10	Ceapa uscată	1,68	1,56	1,77
11	Varză murată	5,19	3,70	6,36
12	Bulion	2,44	2,14	2,66
13	Conserve de legume	1,28	1,22	1,33
14	Mere	2,52	3,29	1,92
15	Citrice, fructe meriodionale	1,90	2,46	1,27
16	Conserve din fructe	1,67	1,89	1,50
17	Carne de bovine	4,22	6,50	2,44
18	Carne de porcine	9,48	11,59	7,83
19	Carne de pasare	11,17	10,29	11,86
20	Carne de oaie și alte feluri de carne	2,30	14,63	2,80
21	Preparate din carne	11,53	10,66	12,20
22	Peste proaspăt și congelat	2,82	3,09	2,60
23	Lapte proaspăt	10,07	9,53	10,49
24	Lapte batut, iaurt	1,52	1,41	1,61
25	Telemea de vacă	4,94	4,94	4,94
26	Telemea de oaie	3,20	3,48	2,98
27	Branza poaspătă și smântână	5,06	4,59	5,43
28	Ouă	6,13	5,58	6,56
29	Untură	1,02	0,43	1,48
30	Ulei comestibil	5,84	5,97	5,74
31	Margarină	1,21	1,56	0,94
32	Zahăr	3,36	3,35	3,36
33	Ciocolată, bomboane	0,48	0,62	0,37
34	Băuturi nealcoolice	2,23	3,26	1,44
Total 1- 34		147,33	157,75	148,98
Alte produse alimentare		16,94	11,83	13,41
Total produse alimentare		164,27	169,58	162,39

- ✓ **Consumul de produse nealimentare** al persoanei vârstnice cuprinde confecții, tricotaje, încălțăminte, cărți, ziare, papetărie, medicamente, articole de igienă și este altfel constituit decât cel înregistrat de media populației. Utilizând nivelul prețurilor lunii **mai 2009**, Institutul Național de Statistică a calculat **valoarea** coșului mediu efectiv de consum la produsele nealimentare, pentru un pensionar singur, respectiv pentru un pensionar dintr-o familie de 2 pensionari, pe medii de rezidență și total.

Tabelul nr. 4

Cheltuielile nealimentare ale pensionarului singur și ale pensionarului care face parte din familia de 2 pensionari, total țară

Nr. crt.	Produce nealimentare	-lei /lunar/persoană-	
		Coșul mediu efectiv de consum lunar pt persoana vârstnică	Coșul mediu efectiv de consum lunar pentru un vârstnic din familia de 2 persoane
		1	2
1	Confecții	1,73	2,12
2	Tricotaje	0,69	0,87
3	Încălțăminte	2,92	3,34
4	Cărți, ziare, papetărie	1,30	1,68
5	Medicamente	11,45	11,28
6	Articole de igienă	5,54	4,89
7	Combustibili	18,19	17,40
Total 1 - 7		41,82	41,58
Alte produse nealimentare		15,43	15,34
Total – lei (prețuri mai 2009)		57,25	56,92

Notă: Datele sunt comunicate de Institutul Național de Statistică și se referă la luna mai 2009

Consumul pensionarului singur față de consumul pensionarului din familia de 2 persoane este mai redus la confecții, tricotaje, încălțăminte, cărți-ziare-papetărie și mai ridicat la medicamente, articole de igienă, combustibil și la alte produse nealimentare.

Tabelul nr. 5

Cheltuielile nealimentare ale pensionarului singur, pe medii

Nr.crt	Produce nealimentare	-lei /lunar/persoană-	
		URBAN	RURAL
		1	2
1	Confectii	1,96	1,54
2	Tricotaje	0,70	0,68
3	Încălțăminte	2,56	3,23
4	Cărți, ziare, papetarie	2,30	0,44
5	Medicamente	17,03	6,66
6	Articole de igienă	7,26	4,06
7	Combustibili	7,04	27,76
Total 1 - 7		38,85	44,37
Alte produse nealimentare		14,34	16,37
TOTAL lei (prețuri mai 2009)		53,19	60,74

Consumul pensionarului singur în mediul urban față de mediul rural este mai crescut la confecții, tricotaje, articole de igienă – determinat de o înclinație mai ridicată spre confort, la cărți-ziare-papetărie – explicabil prin interesul mai mare față de cultură și la medicamente – cauzat de înclinația vârstnicilor din mediul urban de a-și îngriji mai bine starea de sănătate față de cei din mediul rural.

Tabelul nr. 6

**Cheltuielile nealimentare ale pensionarului
care face parte din familia de 2 pensionari, pe medii**

-lei /lunar/persoană-

Nr.crt.	Produse nealimentare	URBAN	RURAL
		1	2
1	Confecții	2,44	1,88
2	Tricotaje	1,06	0,71
3	Încălțăminte	3,10	3,54
4	Cărți, ziare, papetărie	3,00	0,65
5	Medicamente	17,36	6,53
6	Articole de igienă	6,96	3,26
7	Combustibili	7,66	25,01
Total 1 - 7		41,58	41,58
Alte produse nealimentare		17,13	13,34
Total - lei (preturi mai 2009)		58,71	54,92

Notă: Datele sunt comunicate de Institutul Național de Statistică și se referă la luna mai 2009

Observațiile făcute la consumul pensionarului singur pe medii sunt aceleași și la pensionarul din familia de 2 pensionari.

- ▼ **Cheltuielile pentru plata serviciilor** ale persoanei vârstnice se referă: la apa, canal, salubritate, energie electrică, energie termică, gaze naturale, abonament RTV, telefon transport de călători și servicii medicale. Utilizând nivelul prețurilor lunii mai 2009, Institutul Național de Statistică a calculat valoarea coșului mediu efectiv de consum de servicii pentru un pensionar singur, respectiv pentru un pensionar dintr-o familie de 2 pensionari, pe medii de rezidență și total.

Referitor la cheltuielile pentru plata serviciilor, consumul atât pentru pensionarul singur, cât și pentru pensionarul care face parte din familia de 2 pensionari, acestea sunt net superioare în mediul urban față de cel din mediul rural.

Tabelul nr.7

**Cheltuielile pentru servicii, pe medii, ale unui pensionar singur,
respectiv ale unui pensionar din familia de 2 pensionari**

- lei/lunar/persoană-

I Nr.crt	Categoria de pensionari funcție de mediu și de mărimea familiei	Coșul mediu efectiv de consum lunar pt persoana vârstnică
1	Pensionar din familia de 2 pensionari – rural	40,93
2	Pensionar din familia de 2 pensionari – urban	165,36
Total pensionar din familia de 2 pensionari		93,74
3	1 pensionar – rural	38,78
4	1 pensionar – urban	196,30
Total - 1 pensionar		111,51

Notă: Datele au fost comunicate de Institutul Național de Statistică și se referă la luna mai 2009

Pe grupe de servicii, la nivel total, pentru pensionarul singur și pensionarul din familia de pensionari, precum și pentru fiecare din aceștia, pe medii, situația se prezintă în tabelele 8,9 și 10.

Tabelul nr. 8
Cheltuielile pentru servicii ale pensionarului singur și ale pensionarului care face parte din familia de 2 pensionari, total țară

- lei/lunar/persoană-

Nr.crt	Servicii	Coșul mediu efectiv de consum lunar pt persoana vârstnică	Coșul mediu efectiv de consum lunar pentru un vârstnic din familia de 2 persoane
		1	2
1	Apa, canal, salubritate	16,81	12,58
2	Energie electrică	19,40	15,53
3	Energie termică	15,02	11,22
4	Gaze naturale	24,91	21,82
5	Abonament RTV	5,02	3,72
6	Telefon	9,50	7,95
7	Transport de calatori	3,12	3,11
8	Servicii medicale	2,52	5,02
Total 1- 8		96,30	80,95
Alte servicii		15,21	12,79
TOTAL servicii (preturi mai 2009)		111,51	93,74

Tabelul nr. 9
Cheltuielile pentru servicii ale pensionarului singur, pe medii

- lei/lunar/persoană-

Nr.crt	Servicii	URBAN	RURAL
		1	2
1	Apa, canal, salubritate	34,32	1,80
2	Energie electrică	24,53	15,00
3	Energie termică	32,39	0,12
4	Gaze naturale	45,59	7,18
5	Abonament RTV	7,91	2,54
6	Telefon	17,06	3,02
7	Transport de calatori	4,99	1,52
8	Servicii medicale	2,73	2,31
Total 1- 8		169,52	33,49
Alte servicii		26,78	5,29
TOTAL servicii (preturi mai 2009)		196,30	38,78

**Cheltuielile pentru servicii ale pensionarului
care face parte din familia de 2 pensionari, pe medii**

- lei/lunar/persoană-

Nr.crt	Servicii	URBAN	RURAL
		1	2
1	Apa, canal, salubritate	26,65	1,59
2	Energie electrică	19,86	12,15
3	Energie termică	25,59	0,00
4	Gaze naturale	40,30	7,39
5	Abonament RTV	6,08	1,87
6	Telefon	13,55	3,57
7	Transport de călători	4,95	1,67
8	Servicii medicale	5,82	4,40
Total 1- 8		142,80	32,64
Alte servicii		22,56	8,29
TOTAL servicii (preturi mai 2009)		165,36	40,93

Așa cum se poate observa, pentru fiecare grupă de servicii consumul pensionarului din mediul urban este net superior celui din mediul rural.

În concluzie, având în vedere cele trei componente, coșul mediu efectiv de consum lunar, pentru pensionarul singur, respectiv pentru pensionarul care face parte din familia de 2 pensionari, defalcat pe principalele categorii de produse și servicii, se prezintă astfel:

Tabelul nr.11

**Coșul mediu efectiv de consum lunar pentru pensionarul singur
lei/persoană**

	Produse alimentare	Produse nealimentare	Servicii	Total
Media pe țară	194,9	57,3	111,5	363,7
Urban	193,3	53,2	196,3	442,8
Rural	196,2	60,7	38,8	295,7

Tabelul nr.12

**Coșul mediu efectiv de consum lunar pentru pensionarul din familia de 2 pensionari
lei/persoană**

	Produse alimentare	Produse nealimentare	Servicii	Total
Media pe țară	164,3	56,9	93,7	314,9
Urban	169,6	58,7	165,4	393,7
Rural	162,4	54,9	40,9	258,2

O parte din consumul produselor alimentare provenind din autoproducție a permis ca disponibilul bănesc să fie folosit pentru produsele nealimentare, în mediul rural.

*

* *

Metoda utilizată de Institutul Național de Statistică pentru stabilirea coșului minim de consum lunar are în vedere o situație trecută în care intervievații oferă informații fără a putea să-și acopere nevoile reale pentru un trai decent și prezintă următoarele aspecte deficitare:

- pentru obținerea consumului valoric de utilități (energie electrică, termică, gaze naturale), consumul mediu unitar ce revine pe persoană, conform normelor de consum și pe baza balanței energetice, se multiplică cu prețurile/tarifele unice pe țară stabilite prin acte normative sau note de negociere, fără a se face o diferențiere pe sezoane:cald/rece și pe tipuri de încălzire a locuinței, iar aceste norme în cazul mediului rural sunt subdimensionate.
- subdimensionarea consumului de medicamente în mediul rural (aproximativ 1/3 din consumul din mediul urban), în condițiile în care procentul persoanelor vârstnice ce declară că suferă de cel puțin o boală cronică este superior în mediul rural față de urban, respectiv 26,9% față de 24,0% la grupa de vârstă 65-74 ani și 25,2% față de 17,2% grupa de vârstă 75 ani și peste⁵⁾.
- subdimensionarea consumului de produse nealimentare în special la grupele: confecții, tricotaje și încălțăminte.
- calculul coșului mediu efectiv de consum lunar se bazează pe datele Anchetei Integrate în Gospodării - pentru luna de referință solicitată și **nu reflectă nevoile reale minime de consum** ale acestei categorii de populație, ci doar **cât s-a consumat efectiv, în medie, de către gospodăriile de pensionari aflate în jurul pragului de sărăcie relativă (60,0% în consumul mediu total al acestei categorii).**

Metoda se aplică în prezent numai la solicitare expresă, fără să se ia în considerație specificitatea nevoilor reale ale persoanelor vârstnice în calculul coșului minim de consum lunar pentru persoana vârstnică din familia de 2 pensionari și pentru persoana vârstnică singură.

⁵⁾ Date culese din lucrarea "Condițiile de viață ale populației din România în anul 2008"

Capitolul IV

Metodologia de stabilire a minimului decent de trai și a minimului de subzistență, utilizată de către Institutul de Cercetare a Calității Vieții, analiza structurii, comparații și concluzii

Metoda folosită de către Institutul de Cercetare a Calității Vieții, este *de tip analitic*, având la bază informațiile preluate de la un eșantion de persoane vârstnice investigate.

Denumită în termeni de specialitate **metoda normativă**, aceasta stabilește cuantumul valorice, ce nu depind de nivelurile de consum înregistrate la un moment dat, ci se bazează pe norme stabilite în studii de specialitate care privesc dezvoltarea și manifestarea persoanei, atât în viața de zi cu zi în spațiul familial, cât și în afara lui, în societate. Ea prezintă:

- **rigurozitate și obiectivitate** folosind în calcul normele de consum stabilite de specialiști (sociologi, economiști, nutriționiști), fără să folosească sondaje efectuate într-o anumită perioadă sau aprecieri comparative cu o perioadă anterioară;
- **transparență** în cunoașterea detaliată a elementelor de ordin material, cultural, educațional și de sănătate.

Metoda normativă acoperă toate cheltuielile privind consumul de bunuri și servicii necesare persoanei și familiei sale, acasă și în societate. Acestea sunt grupate în componente, după cum urmează:

- ✓ **Consumul alimentar** are la bază normele de consum stabilite de specialiștii nutriționiști de la Institutul de Igienă și Sănătate Publică din București.

În cazul familiei de pensionari s-a apreciat consumul primului pensionar, bărbat, cap de gospodărie ca fiind 0,8 din consumul adultului, bărbat, activ, iar pentru a doua persoană vârstnică pensionară, femeie, s-a apreciat tot 0,8 din consumul femeii active. Calculul consumului alimentar, pe componente și pe total se face separat pentru cei doi membri ai familiei, urmând a se însuma la final.

De asemenea, s-a optat pentru definirea minimului de trai al persoanei vârstnice ca fiind un consum alimentar de **2.700 calorii pe zi**, respectiv un minim stabilit de nutriționiști.

Principala grupă de produse alimentare este considerată **carnea și produsele din carne**. Cantitatea cea mai mare de carne consumată între porc, vită și pui a fost stabilită la carnea de porc, deoarece intră în obișnuințele de consum ale adulților din România, urmată de carnea de vită apreciată de nutriționiști ca fiind foarte sănătoasă pentru organism, iar ultima a fost stabilită carnea de pui, deoarece, pe de o parte, ea este o carne accesibilă ca preț pe piață, iar pe de altă parte constituie carnea cea mai recomandată de nutriționiști pentru a fi consumată de persoanele vârstnice.

O altă grupă importantă de produse alimentare o constituie **lactatele și derivatele din lapte**. Acestea s-au stabilit tot în funcție de preferințe și sănătate pentru organism, respectiv telemea de oaie, telemea de vacă și iaurt (un derivat absolut necesar vârstnicilor) și untul într-o cantitate mai mică, substituit fiind de consumul de margarină care face parte tot din grupa grăsimilor.

De asemenea, la grupa **grăsimi** a fost ales uleiul de floarea soarelui necesar în prepararea zilnică a mâncării gătite, ca și **legumele** ce vin să întregescă necesarul de componente nutritive pentru organism.

La grupa de **legume** au fost alese: ceapa, morcovul, usturoiul și pătrunjelul deoarece pot fi folosite la toate felurile de mâncare și sunt accesibile pe piață în toate anotimpurile, regăsindu-se în culturile tuturor zonelor geografice, de la câmpie până la zonele mai înalte de deal sau podiș.

Principala opțiune în necesarul alimentar de legume o constituie cartoful consumat în cantități mari, care se regăsește în toate tipurile de culturi, de șes și de deal, podiș, în sud ca și în nord, în vestul ca și în estul țării.

De asemenea, fasolea este o legumă des folosită în alimentație și iarna, ca și vara, uscată sau verde, în funcție de anotimp și merele din categoria fructelor care au aria de răspândire cea mai largă și pot fi procurate în toate anotimpurile.

Au mai fost luate în calcul în categoria alimentelor, **zahărul și dulciurile**, iar în cantitate redusă, **cafeaua**, intrată în obișnuințele și preferințele de consum ale persoanelor vârstnice.

O analiză aparte a fost efectuată la evaluarea produselor din autoconsum în mediul rural.

Dintre produsele care, în mediul urban sunt cumpărate, iar în mediul rural sunt asigurate și consumate în cadrul gospodăriei, s-au considerat:

- **lactatele** (laptele de vacă, telemea de oaie și telemea de vacă, iaurtul, untul);

- **carnea și produsele din carne** (carnea de porc, vită și pui, untura care provine de la animalele crescute în propriile gospodării);
 - **ouăle** provenite de la păsările crescute în gospodărie;
 - **legumele**, cum ar fi: morcovul, ceapa, usturoiul, verdeța, cartoful, fasolea verde și uscată, acestea fiind cultivate pe parcursul întregului an.
- ✓ **Cheltuielile cu îmbrăcămintea și încălțăminte** au avut în vedere, în primul rând, sexul persoanei și anotimpul. Acesta este și motivul detalierii produselor, în principiu, pentru barbatul inactiv–pensionar, femeia inactivă –pensionară, ținându-se seama de cele necesare în casă și în afara spațiului de locuit.
- ✓ **Locuința se consideră alcătuită dintr-o singură cameră** pentru familia de pensionari, atât din mediul urban, cât și din mediul rural. Celelalte cheltuieli legate de: locuință: mobilier, articolele electrice și de uz gospodăresc, articolele tehnico-sanitare și de igienă, articolele textile pentru uz casnic, veselă, tacâmurile, articolele de menaj, alte produse de uz gospodăresc, se stabilesc separat pe medii de rezidență. Cheltuielile legate de serviciile de igiena personală, serviciile de reparare și întreținere a obiectelor de îmbrăcăminte și încălțăminte se stabilesc separat pentru barbatul inactiv–pensionar și separat pentru femeia inactivă –pensionară, cu domiciliul în mediul urban și respectiv în mediul rural.
- ✓ **Cheltuielile cu locuința** se stabilesc pe baza cotelor lunare de întreținere de la locuințele cu o singură cameră (garsonieră). Aceste cote lunare de plată a întreținerii se preiau de la administrația blocurilor de tip vilă (2 scări, 4 etaje), de la blocurile cu 8 sau 10 etaje și de la blocurile cu 4 etaje și mai multe scări.
- ✓ **Transportul are în vedere 2 călătorii cu reducere**, echivalentul unei călătorii cu trenul, pentru familia de pensionari din mediile urban și rural, atunci când se deplasează, o dată pe an, în vacanță de agrement sau la tratament.
- ✓ **Articolele de papetărie privesc**, în special, **cerințele pentru un minim necesar**.
- ✓ La categoria de cheltuieli pentru **medicamente se rețin numai cele strict necesare pentru trusa de prim ajutor** și nu cele pentru asigurarea unui tratament îndelungat de întreținere, anume de urmat, pornindu - se de la premisa unei îmbătrâniri sănătoase și nu cazurile de tratare a bolilor cronice pe perioade îndelungate de timp.

Conținutul **trusei medicale**, din locuința persoanei vârstnice este următorul:

- Analgezice și antiinflamatoare (algocalmin, antinevralgic, aspirină, piramidon, paracetamol)
- Alcool medicinal
- Fașă

- Furazolidon
- Leucoplast
- Flacon cu vitmine+întăritoare
- Siropuri pentru tuse
- Antibiotice (ampicilină)
- Rivanol

*

* *

Metoda normativă folosită de Institutul de Cercetare a Calității Vieții, se aplică numai la fundamentarea următoarelor 2 concepte:

- a) **Minimul** corespunzător unui **nivel de trai decent** poate se definește, în cazul unei familii de pensionari, ca fiind necesarul de resurse pentru **consumul curent** (alimente, îmbrăcăminte, încălțăminte, medicamente, întreținerea locuinței, servicii), la care se adaugă cheltuielile necesare pentru **educație și cultură** care favorizează afirmarea și socializarea persoanelor, stimulează componenta de **statut social** care le permite dezvoltarea și participarea la progresul social. Din cercetările în domeniu realizate în România începând cu anul 1994 și până în prezent, aprecierile persoanelor (cap de gospodărie) au constituit reperul cel mai important în stabilirea cheltuielilor referitoare la îmbrăcăminte/încălțăminte, igienă personală, întreținerea locuinței și dotarea acesteia, care au fost aplicate la stabilirea normelor de consum. La produsele alimentare și celelalte grupe de servicii s-au folosit inițial prețurile de pe piața liberă, (respectiv tarifele unice de consum), care au fost ulterior inflatate lunar, pe categorii, folosind indicii prețurilor de consum publicați de Institutul Național de Statistică.
- b) **Minimul de subzistență** este inferior **minimului de trai decent** care nu mai cuprinde cheltuielile de informare, cultură și călătorii (transport). Obiectele de mobilier, dotarea locuinței cu aparatură casnică și electrocasnică, precum și o parte din garderoba personală se apreciază că există deja în gospodărie și s-a convenit să nu se efectueze noi cheltuieli cu acestea.

Minimul de subzistență se limitează numai la aspectele legate de supraviețuirea unei persoane, fiind inferior minimului decent de trai, tocmai prin elementele de dezvoltare și afirmare socială a acesteia.

Din elementele furnizate de **Institutul de Cercetare a Calității Vieții**, rezultă următoarea situație, pentru minimul de trai decent și pentru minimul de subzistență, pentru pensionarul singur și pentru familia de 2 pensionari, pe medii de rezidență, la nivelul lunii **mai 2009** :

Tabelul nr.13
lei

		Pensionarul singur	Familia de 2 pensionari
Urban	Decent	465	884
	Subzistență	346	657
Rural	Decent	369	701
	Subzistență	282	535

Structura minimului de trai decent și a minimul de subzistență, pentru pensionarul singur, pe medii, la nivelul lunii **mai 2009**, este următoarea:

Tabelul nr.14
lei

	Urban		Rural	
	Minim de subzistența	Minim decent	Minim de subzistența	Minim decent
Produse alimentare	235,0	236.1	162.2	120.1
Produse nealimentare	15.9	49.4	38.9	85.5
Servicii	94.8	179.8	80.5	163.4
Total	345.7	465.3	281.6	369.0

Se constată că valoarea totală a minimului de trai decent, comunicată de Institutul de Cercetare a Calității Vieții – pe medii de rezidență – este mai mare decât valoarea coșului minim de consum lunar comunicat de Institutul Național de Statistică.

*

* *

Metoda prezentată de Institutul de Cercetare a Calității Vieții pentru stabilirea celor 2 minime de trai, nu evidențiază în mod real cheltuielile strict necesare care cad în sarcina persoanelor vârstnice, introducând ipoteze simplificate de calcul în ceea ce privește:

- cheltuielile cu îmbrăcămintea și încălțăminte;
- transportul – care nu îl include decât cel pe calea ferată;
- medicamentele calculate numai pentru trusa de prim ajutor - în condițiile în care 25,3% din persoanele de 65 - 74 ani și 20,9% din persoanele de 75 ani

și peste declară că suferă de cel puțin o boală cronică⁶⁾ - care necesită cheltuieli lunare cu medicamentele de întreținere și analizele medicale;

- nu se are în vedere existența unor cheltuieli neprevăzute;
- cheltuielile de întreținere a locuinței - nu sunt diferențiate pe sisteme de încălzire a locuinței (termoficare, gaze, combustibil lichid, lemne și cărbuni, electricitate);
- spațiul de locuit este limitat la o singură cameră.

Considerăm extrem de deficitar faptul că nu se are în vedere în mod distinct determinarea cheltuielilor medii pentru locuință pe tipuri de încălzire, respectiv încălzirea în sistem centralizat (termoficare), cu gaze, cu combustibil lichid, cu lemne și cărbuni, cu energie electrică sau în sisteme individuale mixte, a căror cheltuieli în perioada sezonului rece sunt mari și foarte diferite și afectează direct nivelul veniturilor rămase pentru acoperirea celorlalte categorii de cheltuieli.

Totodată, în mod practic remarcăm că 52,2% din gospodăriile de pensionari locuiesc în locații cu trei sau mai multe camere, iar restul de 47,8% în locații cu 1-2 camere⁶⁾, ceea ce majorează semnificativ cheltuielile de întreținere.

De asemenea, în calculul minimumului de trai decent, metoda normativă prevede o sumă numai de 10,0% din cuantumul total al coșului de consum lunar pentru constituirea unui fond de siguranță și economie, în vederea acoperirii diverselor cheltuieli pentru situații neprevăzute: boală, spitalizare, deces etc. Această sumă este extrem de mică față de costurile excesiv de mari practicate în prezent de către furnizorii acestor servicii.

În concluzie, normativele din această metodă apreciem că sunt subdimensionate și ele nu pot asigura în mod real un nivel decent de trai persoanelor vârstnice ale căror venituri lunare sunt de 465 lei.

⁶⁾ Date culese din lucrarea "Condițiile de viață ale populației din România în anul 2008"

Capitolul V

Propunere în vederea instituirii coșului minim de consum lunar pentru pensionarul singur din mediul urban

Persoanele vârstnice au nevoi specifice, diferite de celelalte categorii de populație, fapt pentru care este imperios necesar să se stabilizească un coș minim de consum lunar pentru acestea. În acest scop se propune următoarea metodologie pentru pensionarul singur din mediul urban:

Coșul minim de consum lunar se structurează pe următoarele secțiuni:

A. Produse alimentare

Această secțiune cuprinde **produsele alimentare** nominalizate în structura coșului minim de consum lunar reglementat inițial de Institutul Național de Statistică (O.U.G. nr.217/2000) și cantitățile care asigură un necesar minim caloric stabilit de nutriționiști pentru persoana vârstnică. Astfel sunt prevăzute un număr de 34 produse și grupe de produse.

Prețurile unitare ale acestor produse se preiau lunar, ca medie, de pe piața liberă. Prin aplicarea acestor prețuri la cantitățile stabilite se obține cheltuiala lunară minimă cu produsele alimentare necesare pentru alimentația unui pensionar singur.

B. Produse nealimentare

A doua secțiune conține principalele grupe de **bunuri nealimentare** strict necesare pensionarilor, respectiv: confecții, tricotaje, încălțăminte, cărți și rechizite, medicamente, articole de igienă, articole de menaj, electrocasnice și produse de uz gospodăresc. Pentru fiecare grupă de produse se calculează media lunară corespunzătoare cheltuielilor totale estimate ca strict necesare la nivel de un an⁷⁾.

⁷⁾ Pornind de la datele publicate de Institutul Național de Statistică pe baza Anchetei Bugetelor de Familie, pentru gospodăria de pensionari, cu excepția medicamentelor.

Produsele strict necesare pentru persoana vârstnică, pe fiecare grupă de bunuri nealimentare sunt:

- **Confecții** – pălărie, șapcă, palton/pardesiu, costum, sacou/taior/rochie, pantalon/fustă, maiou/sutien, pijama/cămașă de noapte, ciorapi PNA/nylon, mănuși (textile), batiste, curea.
- **Tricotaje** – căciulă, fular, tricou, bluză, pulovăr, ciorapi/șosete.
- **Încălțăminte** – ghete/cizme, pantofi, sandale și papuci de casă.
- **Cărți și rechizite** – presă, reviste, cărți, coli de scris, pixuri, plicuri, timbre etc.
- **Medicamente** – consumul de medicamente se consideră egal cu cel rezultat din Ancheta Bugetelor de Familie, pentru gospodăria medie de pensionari.
- **Articole de igienă** – aparat și pastă de ras, săpun de toaletă, pastă/perie de dinți, pieptene, foarfece, deodorant, alcool medicinal.
- **Articole de menaj** –accesorii bucătărie (oală, tigaie, ibric, polonic, pâlnie, tavă de copt, ceaun, grătar, strecurătoare, sită, fund de lemn, făcăleț, destupător de sticlă, tirbușon, tacămuri, farfurii, castroane, pahare, căni, spălător de vase), accesorii baie (lighean, cârlige de rufe), accesorii locuință (vază pentru flori, fâraș, mătură, coș gunoi etc).
- **Electrocasnice** – frigider, aragaz, mixer, fierbător, uscător de păr, aspirator, fier de călcat, aparat TV/radio, mașină de spălat rufe, corpuri de iluminat (lampă), produse care se achiziționează o dată la 5 ani.
- **Produse de uz gospodăresc** –detergent rufe, detergent vase, perii încălțăminte/haine, mături, cremă de ghete.
- **Alte produse nealimentare** – alte produse de maximă necesitate, neclasificate anterior: articole de mobilier, articole textile, umbrelă, becuri, întrerupătoare și șaltere electrice etc.

C. Servicii

În această secțiune se includ cheltuielile cu principalele grupe de servicii:

- **Energia electrică** – pentru care consumul mediu lunar ce revine pe o persoană, conform balanței energetice, se multiplică cu tariful unic pe țară stabilit prin acte normative sau note de negociere, obținându-se astfel cheltuiala lunară. Pentru energia electrică, norma de consum actuală per persoană este de 42 kwh/lunar.

- **Telefon** – pentru care se ia în calcul costul lunar al unui abonament standard cu 50 impulsuri incluse.
- **Transport** – pentru care se ia în calcul costul mediu lunar a 21 călătorii (metrou, c.f., auto).
- **Încălzirea locuinței, cu:**
 - **Energie termică furnizată în sistem centralizat** – se ia în calcul costul mediu lunar care în prezent este diferențiat pe sezoane: rece - lunile noiembrie÷martie și cald - lunile aprilie÷octombrie;
 - **Gaze** – consumul se calculează prin multiplicarea normei actuale de consum, de 15 m.c./lunar/per persoană, cu tarifele unice pe țară stabilite prin acte normative;
 - **Lemne, cărbuni sau alte tipuri de combustibili** – se calculează costurile medii lunare pornind de la cheltuielile totale estimate la nivel de an⁷⁾.
- **Apă – canal – salubritate** – se calculează costurile medii lunare pornind de la cheltuielile totale reglementate la nivel de an⁷⁾.
- **Servicii medicale** – se calculează costurile medii lunare pornind de la cheltuielile totale estimate la nivel de an⁷⁾.
- **Impozite și taxe** – se calculează costurile medii lunare pornind de la cheltuielile totale reglementate la nivel de an⁷⁾.
- **Alte servicii** – în care sunt incluse - servicii de igienă personală (tuns), servicii de reparații și întreținere îmbrăcăminte și încălțăminte – pentru fiecare din acestea, se calculează costurile medii lunare pornind de la cheltuielile totale estimate la nivel de an⁷⁾.

* *
*

Fiecare din aceste secțiuni cuprinde și categoria: alte produse (servicii) (nenominalizate). Sumele aferente se calculează prin aplicarea de coeficienți la valorile rezultate din însumarea componentelor nominalizate și anume: **0,150** pentru produsele alimentare, **0,504** pentru bunurile nealimentare și **0,148** pentru servicii. Acești coeficienți sunt determinați statistic, pentru fiecare secțiune în parte, de către Institutul Național de Statistică.

Coșul minim de consum lunar odată calculat potrivit acestei metodologii se reevaluează trimestrial (ultima lună din trimestru), astfel: prețurile (valorile) corespunzătoare componentelor nominalizate se inflătează prin multiplicare cu **indicii prețurilor de consum la principalele mărfuri și servicii, calculați și publicați lunar de către Institutul Național de Statistică**, iar valorile aferente componentelor nenominalizate (alte produse) se obțin prin aplicarea coeficienților prezentați mai sus.

Capitolul VI

Propunerea valorii coșului minim de consum lunar pentru pensionarul singur din mediul urban, în prețurile lunii mai 2009

Aprecind că pentru pensionarul singur din mediul urban, valoarea coșului mediu efectiv de consum lunar stabilit de Institutul Național de Statistică, precum și nivelul minim de trai decent, furnizat de Institutul de Cercetare a Calității Vieții, sunt insuficiente pentru a-i asigura acestuia un trai decent, Consiliul Național al Persoanelor Vârstnice propune instituirea unui coș minim de consum lunar pentru pensionarul singur din mediul urban, păstrând pentru produsele alimentare, cantitățile stabilite de Institutul Național de Statistică pentru asigurarea necesarului minim de calorii.

Precizăm că 31,0% din gospodăriile de pensionari⁸⁾ au considerat necesar în anul 2008 un venit net lunar cuprins între 901-1500 lei, pentru a face față cheltuielilor curente. Utilizând prețurile lunii mai 2009, a rezultat nivelului acestui coș minim de consum lunar de 880,25 lei/persoană, nivel considerat acceptabil, care ar trebui să fie atins de nivelul pensiei medii de bază. (anexa nr.2).

Comparativ cu valoarea coșului minim de consum lunar propusă de Consiliul Național al Persoanelor Vârstnice, valoarea coșului mediu efectiv de consum de lunar, calculată de Institutul Național de Statistică și a minimului de trai decent stabilit de Institutul de Cercetare a Calității Vieții, se prezintă astfel, pentru luna **mai 2009**:

Tabelul nr.15

lei

	INS	ICCV	CNPV
	coșul mediu efectiv de consum lunar	minimul de trai decent	coșul minim de consum lunar
Total	442,8	465,3	880,3
Produse alimentare	193,3	236,1	276,8
Produse nealimentare	53,2	49,4	197,1
Servicii	196,3	179,8	406,4

Așa cum se constată, valoarea coșului minim de consum lunar propusă de Consiliul Național al Persoanelor Vârstnice, calculat la un minim necesar pentru toate componentele sale, depășește cu mult valorile propuse de Institutul Național de Statistică și Institutul de Cercetare a Calității Vieții. La grupa produselor nealimentare și a serviciilor, consumul este mult subdimensionat, în cazul celorlalte două surse. Pentru

⁸⁾ Date preluate din lucrarea "Condițiile de viață ale populației din România în anul 2008"

produsele nealimentare, în coșul calculat de Consiliul Național al Persoanelor Vârstnice, au rezultat valori superioare la grupele de produse nealimentare : confecții, tricotaje și încălțăminte și la serviciile: energie termică, telefon și transport.

Stabilirea de către instituțiile cu atribuții în acest domeniu a unui coș minim de consum lunar corespunzător nevoilor reale specifice persoanei vârstnice este deosebit de necesară în perioada actuală, în vederea aplicării de măsuri concrete de protecție socială susținute de un cadru juridic adecvat.

Capitolul VII

Propuneri

În perioada actuală este necesar ca în România să se promoveze măsuri concrete destinate persoanelor vârstnice **prevăzute într-un Program Național pentru Protecția Socială a Persoanelor Vârstnice, pentru a permite acestora să dispună de resurse suficiente pentru o existență decentă, să poată participa activ la viața publică, socială și culturală și să decidă asupra propriei vieți, să ducă o existență independentă, cât mai mult timp posibil.**

În ceea ce privește principalele contribuții ale administrației publice centrale, responsabile pentru îmbunătățirea situației materiale a persoanelor vârstnice, apreciem că acestea pot fi sintetizate după cum urmează:

- **Ministerul Muncii, Familiei și Protecției Sociale**
 - să elaboreze o metodologie cadru de stabilire a nivelului coșului minim de consum lunar pentru persoanele vârstnice care să aibă în vedere o detaliere a serviciilor pe tipuri de rezidență și proceduri de încălzire a locuinței, precum și să determine corect și real nivelul cheltuielilor cu medicamentele de întreținere pentru vârstnici.
 - să acorde ajutor vârstnicilor care formează familii/cupluri sau sunt singuri, prin reglementarea de prestații în bani și facilități care să corespundă nevoilor reale ale persoanelor de vârsta a treia.
 - să mențină permanent valoarea punctului de pensie la cel puțin 45,0% din nivelul câștigului mediu brut pe economie corect prognozat;
 - **să indexeze periodic pensiile pentru acoperirea integrală a ratei reale a inflației** ca urmare a creșterii a prețurilor la alimentele de bază, medicamente și servicii;
 - în anul 2010 **să majoreze cuantumul** pensiei sociale minim garantate în plată la nivelul minimumului de trai decent stabilit de Institutul de Cercetare a Calității Vieții.

- **Institutul Național de Statistică**
 - să calculeze coșul minim de consum necesar pentru familia de pensionari și persoana vârstnică singură, diferențiat pe medii de rezidență, al cărui quantum să fie aprobat prin Hotărâre a Guvernului, nivel față de care Guvernul și organele abilitate să dispună indexări ale veniturilor persoanelor vârstnice, facilități, scutiri sau diminuări ale taxelor locale și impozitelor etc;

- **Alte instituții abilitate**
 - considerarea valorii coșului minim de consum lunar ca referință minimă la fundamentarea măsurilor din toate domeniile care privesc persoanele vârstnice.

Director general

Florin Pașa

Șef birou „Analize și studii”

Alina Matei

Realizator

Olguța Ersilia Mihart

Bibliografie

1. Metodologia de stabilire a coșului minim de consum lunar pentru pensionarul singur, respectiv a pensionarului din familia de 2 pensionari, utilizată de Institutul Național de Statistică;
2. Metodologia de stabilire a minimumului decent de trai și a minimumului de subzistență, stabilită de Institutul de Cercetare a Calității Vieții;
3. Ordonanța de Urgență a Guvernului nr. 217 din 24 noiembrie 2000 privind aprobarea coșului minim de consum lunar;
4. Structura și valoarea coșului efectiv de consum lunar pentru pensionarul singur, respectiv pensionarul din familia de 2 pensionari calculate de Institutul Național de Statistică, în prețurile lunii mai 2009;
5. Numărul pensionarilor de asigurări sociale de stat și agricultori pe tranșe de pensii, în luna mai 2009, calculat de Casa Națională de Pensii și Alte Drepturi de Asigurări Sociale;
6. Condițiile de viață ale populației din România în anul 2008, Institutul Național de Statistică, 2009;
7. "România – O evaluare rapidă a impactului crizei economice asupra sărăciei" – Notă comună a Unicef și a Băncii Mondiale, 2009